

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 38.

V petik 9. velk. Serpana

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorek in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blawniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Vradne naznanila.

Dvorno žalovanje, ktero se bo po Nj. kr. visokosti Adolfu Frideriku, vojvodu Kambridžkim kraljevim princu britanskim in hanoveranskim po najviškem zaukazu od ponedeljka, 5. vel. Serpana 1850 skozi deset dni, brez premene noter do 14. vel. Serpana obhajala.

Najvikši in vikši gospe, potem gospe nosijo černe židane oblačila, s glavnim kinčem in garniturami iz špic ali blond in s pravim kinčem.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Dobili smo ogovora, ktera so visoko častiti gospod fajmošter Jernej Arko pred in po slovesni prisegi 30. julija izvoljeniga predstojništva Vodiške srenje govorili, in ju z veseljam našim bravcam podamo:

„V adventu bo že 24 let, kar sim jez vas duhoven pastir, torej lahko veste, de mi je vsa Vodiška fara dobro znana. Jez ne poznam le samo po zunajnim temuč zlo tudi po znotrajnim vse ljudi, torej tudi vse može naše fare; in za to se mi pa tudi iz serca dobro zdi, de ste vi možje, vi predstojniki, vi svetovci, in vsi drugi odborniki za očete in oskerbnike naše srenje, ktera vso našo faro obseže, izvoljeni, ker je izvolitev clo iz mojiga serca vzeta, in ker bi bil jez, če bi bila volitev meni samimu prepušena, veči del vse vas izvolil.

Ker tedej jez in vsa naša srenja na vas toliko zidamo, si bote pa tudi vi po svoji moči prizadevali dolžnosti izpolnovati, ki jih dans tukej v pričo Boga, v pričo našiga visoko spoštovaniga zlahtniga gospoda okrajniga poglavarja in v pričo keršanske soseske prevzimate.

Vi, kteri ste od odbornikov za predstojništvo izvoljeni, bote zdaj prisegli, ne za to, kakor de bi mi nad vašim mostvam, nad vašim poštenjem kaki dvom (cvibel) imeli, temuč ker postava tako zapoveduje, in pa de bi bili vi po tej prisegi še bolj za svojo službo spodbodeni in vneti, in še bolj prepričani, kako imenitno in tudi sveto nalogo dans za 3 leta na se vzamete.

Dozdaj so župani in soseskni možje sicer tudi prisegali, pa to se je le posebežno, le v pisarnicah, in samo v pričo kantonskiga komisarja zgodilo; drugi ljudje še veči del niso vedili, de imajo soseskni možje kako prisego; in pa reči se mora, de dozdajni soseskni možje niso nič kaj spoštovani bili; in pa sej tudi niso imeli nobene take oblasti in moči. Zdaj je vse drugači; vas ni izvolila gosposka, temuč vi ste izvoljeni od svojih sosedov, od vsih holj veljavnih udov Vodiške srenje; vi ne bote prisegli v kakim koti, ne v pisarnici, temuč tukej v svoji farni cerkvi; prisegli bote zdej, ko ste s sv. rešnim telesam blagoslov prejeli; prisegli bote v pričo živiga Boga, ki se tukej v tabelnakelni znajde, prisegli bote na mašne bukve in sv. Evangelij, po kterim nas bo božji sodnik enkrat vse sodil. Možje! vaše dolž-

nosti so velike, veče kakor so bile dozdajnih županov in soseskni mož; srenjska postava vas v nekterih rečeh bolj pooblasti kakor so popred kantonske gosposke pooblastene bile; zatorej zdej vsaki svoje serce h Bogu povzdignite, de bote svojo prisego v božjo čast izrekli, in de vam bo Gospod Bog svojo pomoč dodelil, brez kteriga je tako vse naše prizadevanje nič.

Pristopite zdej nar popred vi Predstojnik, vzdignite perve 3 perste desne roke gori in za menoj tako prisegite: —

Zdaj perstopite 1. svetovavec — Tako 2., 3. in 4.

Nagovor po prisegi.

Možje! po zdaj storjeni prisegi je vaša služba tudi pred Bogam posvečena. Naj vam bo vse 3 leta vedno pred očmi, v kaj ste se z današnjo prisego zavezali. Blagor cele srenje naj vam bo holj kakor vaš lasten pri serci, zakaj če vi pri svojim damačim gospodarstvu kaj v stran zavozite, le sama vaša hiša terpi, če bi pa pri srenjskim gospodarstvu kaj narobe, ali kaj po krivici naredili, bi bila to škoda za vso srenjo, vi bi si kletev vse srenje na glavo obesili, in si svojo vest s ptujimi grehi obložili. Bodite torej pošteni in pravični; v tem, kar za dobro in koristno spoznate, bodite nepremakljivi; pravice se deržite, in potlej se nobeniga ne bojte. Nikar na človeško zamiro ne porajajte, ker to je gotovo, de vsim vstregli ne bote; in Bog obvari, de bi vi kaj taciga iskali; le to, kar veste, de je za vso srenjo koristno, kar vam bojo srenjske iz deržavljanske postave nakladale, to storite, to izpolnujte. Ali de vas z besedami sv. pisma opominjam: „Bratje! kar je resnično, sramožljivo, pravično, sveto in ljubeznjivo, karkoli je dobriga imena, kar h čednosti in k hvale vrednimu poduku pelje, to naj vam bo v mislih.“ do Filip. 4, 8.

Kakor pa jez iz serca želim, de bi bili vi in vsa naša srenja zvesti podložni našiga svetliga Cesarja in od njega postavljenim vradam, ravno tako želim, de bi bili tudi dobri kristjani, de bi dali cesarju, ker je cesarjeviga, pa tudi Bogu, kar je božjiga. Torej možje! naj bo tudi to vaša skerb, de bote nas duhovske pastirje v naši službi podpirali, de bote našo faro pohujšanja varovali, samopašneže krotili, ponočnjake vganjali, čez kerčme čuli, de pijancam, zapravljevcam, potegnjačam in tatem ne bojo dajale potuhe; čujte ali postavite čuvaje čez polje, čez gojzde ali zavolj ognja. Morde bi bilo boljje, de bi zavolj ognja v vsaki veči vasi čuvaja postavili, kakor de sami ponočne straže deržite, ker se pri tem tudi marsikaka nerodnost zgodi, ker se per tem fantini okoli vlačiti in pijančevati navadijo. Z eno besedo: Skerbite de bo naša srenja imela dobro ime pred Bogam in pred ljudmi. — Če bo kterikrat veči pomoči potreba kako nerodnost, kako hudobijo vstaviti, se bote na c. k. okrajno poglavarstvo obrnili, in gotovo vam pomoč ne bo odrečena.

Poslednjič se obrnem še k vam, naš visoko spoštovani, blagorodni gospod, okrajni pogla-

var! Jez in vsa naša srenja vas zahvalimo za vašo posebno veliko skerb pri sostavljanju srenj in volitvi srenjskih predstojništev. Vi ste koj od začetka, ko smo pod vašo okrajno prišli, na našo faro svoje oko blagovoljno obrnili, in nam zdaj tudi še to milost kazali, de ste sami k naši volitvi prišli, in še pri prisegi ostali. Naj vam bo zato lepa hvala, in bodite prepričani, in to tudi visokimu c. k. deželniemu poglavarstvu na znanje dajte, de Vodiška srenja utegne biti ena nar bolj zvestih in pokornih srenj svojimu preljubimu Cesarju in od njega postavljenim vradnijam. Bog ga ohrani, našiga ljubljeniga Cesarja Franca Jožefa I. in vso njegovo rodbino. Bog daj mir in pokoj po vsih okrajnih našiga velikiga cesarstva. Z Bogam smo začeli, de bi le z Bogam vedno ravnali, in se tako — njegoviga svetiga blagoslova vredne delali. Amen.

Jadransko morje.

Tako imenovano genuško morje je sicer veči oddelk srednjiga morja, kakor pa dolgi in precej ozki Jader; pa ima gotovo v vsakim obziru manjši imenitnost in važnost, kakor ta. Uni se dotika le zaspance, skor popolnoma omamljene Španije, le majhniga dela Francije in pa laških dežel, ki so pa na tistim kraju nerodovitne, močvirne, gorate in razun ediniga mesta Genua malo pomembne. Pa Jader ima na levi Benedke in druge krajne, ki so semkej nagnjene in sem pridelke svoje pridnosti in svojiga uma izlivajo. Na desni leži Turčija, kteri je osoda bers ko ne veči prekucije in dogodbe namenila, kot vsim drugim deržavam Evrope. Na sever in na desni je pa Avstrija, ki omlajena svojo silno moč razodeva, ki bi terdno posest čez to morje imel, bi zamogel potem dalej napredovati, v srednje morje pridreti in bi si potem z majhnim trudam oblast čeznj pridobil. De bi to ne bilo težko, se vidi, ako le nekoliko pomislimo. Zdej tu, kar je zares čudno, Britanci gospodarijo, kterih domovina veliko sto mil proe leži. Oni bi svojo važnost pred al potlej brez prelivanja kervi zgubili, če bi kaka bližnja deržava z zadosti močnim brodovjem srednje morje zakrila. Kdor bi pa srednje morje imel, bi imel s tem tudi vir bogastva, blagostanje in nar bolj evetečo kupčijo na vse strani sveta, kakor postavim v Egipt. De Britanci tih dobičkov v popolni meri ne uživajo, je ravno to uzrok, ker jim je materna dežela preveč odročna. Oblast čez to morje pa bi jih bližnjim sosedam gotovo dala. Bližnjih sosedov je več, pa niso vsi v stanu si te oblasti zadobiti, ker so jim tisti napoti, ki so bolj proti sredi srednjiga morja — ki so na Jadru vseljeni. Tedej le ob Jadru ležeče deržave tisto lastnost imajo, v posest srednjiga morja in njegovih dobičkov priti in se v ti posesti tudi obderžati.

Če to reč dalej pomislimo, se bomo prepričali, de ima med temi deržavami Avstrija nar veči zmožnost za to reč. Že narava jo je nji podelila. Morje brez barkostaj je majhen prid prebivavcam na bregu in v majhen

prid deržavi. Pa tak Turčija, kakor Neapolitansko in Rimsko imajo razun malo izjem (Ankona) tako morje, zatorej je tudi zanje majhne važnosti ono. Le na avstrijski strani ima Jader nebrojno luk, ki so večidel prostorne, globoke in za naj večji barke pripravne. Vzamimo le Kotar, Terst in Polo, de se te resnice prepričamo. Le na avstrijski strani ljudstvo ob brežnah prebiva ki je vterjeno, krepko od nekđaj morja navajeno in od kteriga slavni mnišek piše:

Že močen na morju
Ilirjan je bil
K' se ladie tesat'
Je Rimic učil.

Ilirski rodovi (med ktere tud Slovence štejem) bi brodnike dali, ki bi se z „dolgoličnimi možmi iz Alt-Englanda“ pomeriti smeli. Že narava torej Avstrijo opominja si veliko brodovje napraviti, ker ima vse pri rokah, kar je k ti napravi potrebniga. Njeni laški in turški sosede bi jo gotovo ne mogli pri tem overati. Avstrijska kupčija bi si potem na morju toliko bolj opomogla, ker bi bila po doveršenju železne ceste do Tersta tudi z deželnim teržtvam zedinjena. Kmetijski, rokodelski in umetnijski pridelki bi potem iz suhiga v Azijo in Afriko popotovali. Ondotne pridelke in dobičke bi pa avstrijske čez srednje morje gospodaroče ladje v Polo, Kotar in Terst dovažovale in z njimi Avstrijo po majhni ceni previdile. Nekoliko se to sicer že zdej zgodi, pa toliko bolj bi spod rok ta reč šla, ko bi Avstrija z velikim kupčijskim brodovjem tudi vojaško zedinila, ki bi uno proti vsakimu sovražniku varovati zamoglo? Če hoče Avstrija tudi na morju mogočna in zapovedajoča biti, mora tedej začetke svojiga brodovja speljavati, množiti in ne pred počivati, dokler njene barke tak kar pripravnost, kakor kar število zadene tujih ne prekose.

De bi močno brodovje tud politiško važnost Avstrije povikšalo, je jasno. Nepokojni Lah bi si potem več tako ne upali. V neapolitanskih in turških zadevah bi Angleže Avstrijanci namestovali. Tudi proti Rusam in Francozam bi mi terdniši stali. De nam je zares močniga brodovja neobhodno troba, nas je Karl Albert dovelj podučil. T.

Mengeš. 5. velk. serp. V serce mora človeka boleti, ko po Gorenskimi popotova in vidi, de so marsikje kraji, ki bi bili lahko prijetnimu raju podobni, zanemarjeni in skorej pušave. Kar polje zadene, ni toliko reči. Vender bi bilo tudi tukej marsikej poprav koristnih in potrebnih. Čimu so postavim tiste široke pota in meje, ki so za pešca prevelike, za voze premajhne, iz kterih bi se dali kaki trije kraji narediti. Ravno tako napačno je, od narave več tirjati, kakor dati zamore. Ne ktere žita res vse eno dobro rode, če se tudi sočivje v rozore poseje. Pa kar je preveč, je preveč. Vidili smo, de je bilo na več njivah po štir al pa še po več reči eno med drugim posajenih in vsejanih. Vse reči so bile pa tako piškave, de ne bo dobiček toliko zvergel, kakor če bi bila le ena na njivi in ta dobro ogleštana. Člo popolnoma nasprotno žita in zeljša eni vkup sade. Ako bi se med tursico le neke koruna verglo, bi ne bilo ravno toliko škodljivo. Pa vidili smo njivo, kjer je bila tursica prav gosto in korun tudi prav gosto vkupej. Znano je, de tursica dobro, korun pa malo pognojeno zemljo tirja. Če se tedej polje dobro pognoji, bo sicer tursica dobro nesla, pa slabo korun in tako tudi nasproti. Tedej se eno zmed tih dveh gotovo skazi, če sta na gosto vkup; nar rajši se pa še oboje, ker eden drugiga zatopita. Tacih napak se pri poljedelstvu še mnogo najde, če bi kdo to reč na tanko preiskoval. Pa še veliko, veliko manjši skerb, kot za njive imajo še kar zlo kmeto-

vavci za verte. V Mengšu je mnogokrat že gorelo, drevje se je posmodilo in je še le čez dolgo ozelenelo. Ti malo obrašeni štremlji so pred nekej letni v zrak moleli in mole večidel še zdej. Malokomu je mar si cepiče dobiti, ki vender niso dragi. Verti so scer dobro zadelani, pa smešno se nam zdi, tam zadelavati, od kodar bi goli štorovi že sami odpodili. Z eno besedo, pri nas le narava vertnari. Kar iz zemlje in iz korenin požene, to tudi raste in rodi. Tacih poganjkov in izraskov je res na nekterih krajih veliko, pa prepričali smo se lansko leto pri čespljah, de se kmalo zopet do tal posušé, če niso cepljene. Mengšani so imeli pred ognjem krasne verte, de jih je bilo veselje viditi, ki so jim veliko zdali in nesli; torej se nam toliko bolj čudno zdi, de to reč zdaj tako zanemarijo. Res je, drevo ne zraste kakor repa pušavnika tisti dan, ko se vseje, pa vender že v desetih letih dobro rodi. In če ravno star mož še sadu ne vživa, ga bodo pa njegovi otroci in unuki, za ktere mora vender po vsi moči skerbeti, uživali. Kmetijska družba pa vender tudi pri nas ne bo brez prida ostala. Pri polju in pri orodju se že zdaj to marsikje viditi zamore in gotovo bo tudi pri sadjoreji taka. Tukajšni udje so zlo marljivi, imajo lepe verte in se zlo prizadevajo tudi druge v teh rečeh podučiti in na pravo pot pripeljati. Njih beseda, slasti pa njih izgled bo gotovo pripomogelj, de bodo v kratkim verti kaj več kakor pa zagrajen, pust prostor pomenili. Sem ter tje se ta reč že pokazuje.

Mengeš. 6. velk. serp. Za kar so se uni dan „Novice“ po vsi pravici pritožile, ne bo, kakor se kaže, prazno ostalo, in se zopet kakor glas vpijočiga v pušavi zastonj razlegalo; namreč kar slovenske bukve zadeva. Tukajšni učitelj Franc Dolenc ima scer nekoliko takih šolskih knjig, pa so tako pomanjkljive, nepopolnoma in po starši, de se je kmalo prepričal, de se z njimi ne da več shajati. Šel je tedej v Ljubljano si boljši omisliti in kupiti. Pa kjer praša ne dobi tega, kar je želel. Včas se je saj pri učeniku Peharcu kaj dobilo, kar je pa umerl ni nikogar več, ki bi to tako potrebno reč prevzel. Šel je tedej naš učitelj k tistim gospodam, ki imajo v Ljubljani čez šole zapovedovati, in se jim je zastran pomanjkanja dobrih slovenskih šolskih bukev pritožil. Tu so mu povedali, de sicer pripravnih knjig še in pri rokah, pa de bodo v kratkim iz Tersta prišle, kjer se bodo za zdaj od tam dobivale. Ko so bo to zgodilo, bo ena nar poglavitniših ovér napredovanja slovenske omike in narodnosti zginila. Otroci se bodo noviga pravopisa navadili, ki je zdaj edino veljaven, in otroci bodo bukve v roko dobili, ki bodo kaj vredne, zapopadljive in v slovenskim duhu pisane. Veselje nad branjem se bo veliko bolj zbudilo. Tudi bomo s tem zopet eno vez dosegli, ki nas z našimi brati v Istrii, Gorici in Terstu edini.

Austrijska. „Oestr. Cor.“ govori od namenjeniga sprejetja tistih, kterim je svitli cesar milost podelil, sledeče:

Slišimo, de se je večeraj sto in sto ljudi v Nusdorfu zbralo, pozdraviti iz Kufsteina pridše, od svitliga cesarja ječe otete, vsa cesta je bila polna ljudi peš in z vozmi, slišalo se je od neke demonstracije, ki se je imela prigoditi od eniga dela teh ljudi. Prigodek pa jo je odvernili. Ko želno pričakovana barka pride, se vidi, de pričakovanih ni bilo na barki.

Zavolj tega prigodka se smemo veseliti. Zavolati bi morali, ako bi slišali, de so se reči pripetile, kteri bi bile dokazovale, de red in mir še ni tako globoko v sercih prebivavcov vrašen, kakor smo imeli pravico, verjeti. Kdor javni red ljubi, mora tudi izrek pravice spoštovati.

Neka stranka, ktera jih mučenike imenuje, in bi jih rada z triumfatorsko svitlobo obdala, se povsod upera, kjer velja za težko vterjen mir skerbeti.

Nagli pogled v zgodovino Evrope uči, de se Avstrija v milosti in nagnenju popolniga odpušenja ni dala od nobene deržave prekositi, ker je po strašnih zgodbah storila, kar je Prusija, zlo pretresena Prusija dozđaj opustila, znabiti morala opustiti.

Tako velikodušna vlada zares ne zasluži, de se ji tako delo z nehvaležnostjo plačuje. Radi verjamemo, de so bili dobri Dunajčani, ko so se v Nusdorf na breg Donave podali, raztreseni, de jih je radovednost tje zvalila, bolj kakor pa kak drug namen. Pa ravno zato se ne moremo zderžati, našim mestjanam previdnosti priporočiti, in jih opomniti, de bi bila zamogla njih lahkomiselnost kaj hujsiga zbuditi pri ljudeh, kterih dela so tamotne, ki družiga ne išejo, kakor svobodo podkopavati, ki so oslepeli, de nočejo resnice viditi in od svojih krivih namenov za nikakor ne odstopijo. Milost vladarja je mnogim rodovinom spet svoje nazaj dala. De bi jih vse domači krogi serčno in veselo sprejeli! Kar so pred 22. meseci pregrešili, naj bo za vedno skrito. Treba se je varovati spomine buditi, ki so podobni dvoreznimu meču, ki bi toliko ostrejši sodbo zbudili. Vlada je ljudstvu poroštvu velikiga zupanja podelila. De bi tudi prebivavci enako z enakim povernili in vlado z dobrim zadržanjem prepričali, de so se naučili, ljubezen svobodnih naprav z ljubeznijo pravice in reda, zjediniti, brez ktere nikjer prave svobode ne more biti!

* Minister kupčije je ukazal, de naj se sčasama vsi hlaponi po železnici namesti z derzami s premogam kurijo.

* Ministerstvo kmetijstva je 19. pret. mesca našimu deželnimu poglavarju pisalo, in deželni poglavar je to pisanje tudi kmetijski družbi razodel, kjer te le vesele besede stoje: „Ministerstva nar veči skerb in prizadevanje bode, pusti Kras spet v polje in gojzd spreoberniti. K dosegi tega ravno tako imenitniga kakor veliciga dela je pa združene moči treba. Če ravno tako delo le takrat zamore pridno spod rok iti, ako vladarstvo vodstvo prevzame in na vso moč pomaga, de to delo dokonča, se vender ne more cela teža tega početja na rame vladarstva naložiti. Tisti, kterih je zemljiše in ki bojo dobroto obdelaniga Krasa vživali, se morajo sosebno z vladarstvom združiti in se po primeri vdeležiti tega veliciga dela.“

Nadjamo se, de se bo zavolj imenitniga preorenja pustiga Krasa krog in krog hvala in slava visocimu ministerstvu pela — de bo vsak domorodec vladarstvo v tem delu iskreno podperal — in de posebno vsi, ki imajo delež na Krasu, bojo hvaležniga serca vse svoje moči, napeli v začetek, napredovanje in dognanje tega imenitniga dela. (Novice.)

* Zbrani škofi na Dunaju tirjajo od vlade v šolskih zadevah sledeče: 1) pravico izreje v šoli in neomejene volitve učencikov in šolskih bukev; 2) pravice nadzorništva in vodstva katoliških šolskih zadev, toraj tudi ločitev katoliških šol; 3. svobodno ravnanje z vsim premoženjem katoliških šol.

* Iz Dunaja se v „D. Z. a. B.“ naznani, de je knez Schwarzenberg večkrat v zboru z papeževim poslancam zoper tamošnje naredbe izrekel, in na Avstrijo pokazal, po kteri bi se bilo bolj prav ravnati. Avstrijska vlada hoče, de se na Laškem red na podlagi napredka uterdi.

Štajarska. Soseska Stajnc na Štajarskim je izvolila nadvojvoda Janeza za svojiga župana, — sliši se, de je ljudomili nadvojvoda pripravljen, to opravilo prevzeti.

Sedmograško. 10. julija je obiskal vojaški in civilni poglavar na Sedmograškem, general Wohlge-muth ječe v Klausenburgu, in je več političkih krivcev iz njih spustil.

Ogerska. 30. julija so bili vsi vredniki političkih časopisov razun vrednika časopisa „Spiegel“ pred okrajno poveljstvo poklicani, katerim je bilo naročeno, se z časopisom „Presse“, ki v Bernu izhaja, v nikako polemiko spustiti.

* Za gotovo se pripoveduje, de pride grof Grünne, pobočnik cesarjev, na mesto barona Haynau-a.

Lombardo-beneško kraljestvo. Deželna vstava za Lombardo-beneško je bila po večkratnih ministerskih pogovorih vstanovljena in se bo naglo svitlimu cesarju v poterjenje predložila. Podlaga te vstave so bili pogovori laških poslancov na Dunaju, ki so se le malo premenili.

Tuje dežele.

Serbska. Vojskine priprave Serbskiga so pripravile turško vlado v strah, torej je Omer paša belgradskiga pašata prašal, kaj de te priprave pomenijo. Serbska vlada je tudi dober odgovor dala, tako de je ves strah zgini in de je Omer paša serbskimu knezu zagotovil, de je pri sultanu v milosti, in de naj tirja, kar hoče, turška vlada mu bo vse dovolila. Topove so v Belgradu prelivali, in zavolj tega se je raznesla novica, de vedno nove vlivajo; al bili so le stari iz dobe Černiga Jurja, ktere so prelivali, tako de so enako podobo zadobili. Res je, de je turška vlada kneza Aleksandra naprosila, de bi posredstvo med Turki in Bulgari prevzel.

Laška. Pri Korfu leži turško brodovje, francosko pa se je namenilo v severne kraje.

Nemška. Vsak dan prihajajo častniki iz raznih nemških dežel v Rendsburg. Časopisi iz Berolina pripovedujejo, de se je znani Henrik od Gageru namenil v schleswig-holsteinske vojake se uverstiti.

Iz Eckenförde se naznani, de Danci tam ljudomilo ravnaajo. Naznanila iz Schleswiga nič ne vedo, de bi bili res tamošnji prebivavci primorani bili, na terdnjavi delati.

* Raznesla se je novica po Nemškem, de je ruska vlada na nemške vlade pismo poslala, v katerem se pokliče na stare pogodbe in naznani, de hoče Dancam, ker je v zvezi z njimi, pripomoči, de si Schleswig osvoji. Ako je temu res ali ne, ne moremo zagotoviti.

* General Willisen je razglas dal, v katerem naznani, de je terdnjava v Rendsburgu že skoraj dokončana, le nekatere dni je še potreba delati. Ako je sovražnik srečo imel, pravi on na dalje, de smo se mu na prostem polju ognili, si ne bo upal, nas v terdnjavi poiskati.

Ravno se prednje straže pri Breckendorfu, na pol poti proti Schlezwigu močno bojujejo.

* V Thüringenu so policijske vradnije povelje dobile posebno dobro paziti na gibanje demokratov. Za gotovo se zve, de so se socialisti v Parizu, akoravno policija vedno nad njimi čuje, zbrali. Struve, Mazzini, Fickler, Siegel, Grün itd. so 22. tam zbor imeli, v katerem je bilo sklenjeno, kar smo že enkrat naznanili, bogatajne romane med narode razširiti.

* „C. Z.“ piše, de se poterdi, de je avstrijski poslanec v Kopenhagnu protestiral zoper posedenje Holsteina od danskih vojakov.

* Pripoveduje se, de je 30 avstrijskih častnikov v holsteinsko armado stopilo.

Dansko. Popotniki iz Kopenhagna zagotovo, de se topovi za oblego v ruske barke vozijo. — Gageru je stopil v holsteinsko armado za četnika.

Francoska. Pripoveduje se, de bodo francoski vojaki 10. augusta, ravno tisti dan, ko bo narodni zbor poslednjikrat sejo imel; v ležišju pri Versailles se brali, in predsednik

republike bo blizo Versailles stanoval, ker bo tako dolgo ostal, de se bo narodni zbor spet pričel.

Portugalsko. Iz Gibraltara se piše, de je severoamerikanski poslanec Portugalsko zapustil. Amerikansko brodovje se bo spet pred Lizabono podalo, ki obstoji iz pet brodov, na kterih je 228 topov.

Angleška. Lord Palmerston tirja od sv. Očeta 50 funtov šterl. za nekiga konja, ki je bil po povelju Garibaldi-a nekimu Angličani vzet. Čudno zares bi bilo, ko bi papež za tiste še naverh moral plačevati, ki so ga iz svojih dežel pregnali in sicer z dovoljenjem in pomočjo tistiga ministra, ki zdaj od papeža povračilo tirja. Ako hoče za konja odškodvan biti, sme le enimu revolucionarjev, ktere na Angličanskem živi, plačo prikrititi.

Turška. Grimm, zdajni Ferhad paša, piše iz Aleppo, de je četnik in de ima na mesec 130 gold. Guyon je bil naj bolj razkačen na tiste, ki so k mohamedanski veri prestopili, na zadnje je pa sam ravno tako storil in stopnjo generala zadobil. Grimm stanuje zdaj v velikem, gradu podobnem razdertem poslopju, upa pa, de bo kmalo v Carigrad poklican. Gre jim dobro, samo dolgčas je.

Razne naznanila.

— „Pesther Morgenbl.“ piše sledeče: Govori se, de bo v Pragi začel francoski časopis izhajati. Za utemelitelja tega časopisa se imenujeta dva ogerska bojara. Kdo pa de bo vredništvo prevzel, še ni znano.

— Regnier, nadškof v Cambray, je od papeža dobil naslov „rimski grof.“

— Šesti nabirk za parobrod „Radecky“ znese 3705 gold. 55 kr.; borsni poslanci so dali 2000 gold. Tudi iz zunajnih krajev prihajajo društvu vedno nabirki, ktere c. k. poslanci iz zunajnih dežel v ta namen pošiljajo; od c. k. poslanca v Jankinu je prišlo 52 gold.; iz Sire 98 gold.; iz Piräus-a 27 gold.; iz Brüssel-a 50 gold.; iz Genue 150 frankov. Tudi razni vojaški poveljniki vedno zbirke pošiljajo in sicer z pristavkam, de se je mnogo častnikov zavezalo, skoz 18 mescov vsak mesec ravno toliko v ta namen podariti.

— Pr. Ztg.“ naznani sledečo čudno prigodbo: V Karlsbadu je v dimnik trešilo, skoz kteriga je Dragotina Eberle, ki je tam prebival, strela zadela, potem pa je v hlev šla, in eno kravo ubila. Misliti bi bilo, de človeka strela ubije, ako ga zadene. Včeraj je bil Eberle od strele zadet, danes pa že spet na svoj rog verlo trobi, in tamošnji tujci se ga ne morejo nagledati, ki jim znamnja razkazuje, ktere mu je strela v spomin pustila. Ravno na verh glave mu je trešilo, strela mu je šla po vratu in herbtu, in še le iz njegoviga križa skočivši je hlev obiskala. Zadeti pripoveduje, de treska ni slišal in nobene bolečine čutil, ampak de je nezaveden na tla padel, noge je imel koj terde in mertve. Hitro mu v pomoč pri-skočijo in ga dergnejo. Danes pa je popolnoma zdrav. Samo nekoliko truden in opečen je še.

— Časopis „Priatelj Bosanski“, kteriga prvi zvezek je na svitlo prišel, pravi, de je v Bosni čez 150,000 katolčanov kterih duhovni pastirji so že 500 let frančiskani. Vrednik tega časopisa je frančiskan Franc Jukić.

— Vojaška posada na Dunaju šteje okrog 25,000 mož.

— Zadnje dni šolskiga leta je gosp. Dr. Galba, profesor na dunajskem vseučelišju svoje učence opominjal, de naj eden od nemške, drug od slovanske in tretji od romanske prihodnosti govori. Pervi se je oglasil naš rojak, gospod L. Svetec, ki je, po spričbi vsih Slovanov, kolikor njih ga je slišalo, tako krepko, trezno in umno govoril, de mu nihče ni mogel besede prereči. V govoru je pokazal ve-

liko znanje v vsih slovanskih zadevah, iz kterih je previdno daljši razvitje osode Slovanov razkazal.

— Bem ni nikdar na Görgey-a zaupal. Enkrat je djal: Vojvoda, ki od Švehata v Pešt pete oberne brez de bi se le kje ustavil, ne more umen vojvoda biti.

— Iz Koroškega. En četert ure zunaj vasi Černe na spodnim Koroškim se je 2. vel. serpana velika nesreča in škoda pergodila. Silno kolo (Schwungrad) dva sežnja v meri se je v fužinah razdrobilo. Bilo je iz neganjliviga (sprüde) železa ulito in sestavljeno. Overtilo se je v eni minuti 260krat. V prvič storjeno je bilo prelehko za strogo, zato se je vnovič z 80 centi vlitiga okrožja obetežilo. Per prilepenju te nove teže se je pa na vertila premalo pazilo. Še le letas o vigredi so to kolcestrogo (Walzwerk) napravili. Popolden ob petih je postal ob enim strašen hrup v fužini, neprozračen prah, in velika voda se je med oplašene fužinarje vlila, ki je skoz poškodovane rake perdivjala. Eniga fužinarja, krajnca, poštvaniga delavca in sosebniga ljubeja njegove matere, je kar ubilo. Razdrobilo mu je pol glave, in persi tako raztergalo, de se je oserče vidilo. Eniga družiga je tudi na glavo vdarilo in ramo mu precepilo, tako, de nad njegovim ozdravljenjem ranocelniki že dvomijo; in čeravno se ozdravi, ostane svoje dni delanezmožen. Še tri druge je nekoliko ne-nevarno opraskalo. Za posebna sreča se šteje, de jih ni več usmertilo, ker je bilo dovolj delavcev v fužini. En kos železa 8 cent. težkiga je gnalo kviško, skoz visoko fužinsko streho krez ognivni zid (Feuermauer), in ga potem dva čevlja globoko v bližno povoženo cesto zabilo. Dva težka vertila je zaneslo 1/2 četert ure daleč v bližno jezerico. V fužini se je vse pobilo, česar so se gnani železni kosovi dotaknili. Koliko škoda znese, še ni znano. Č.

— Pisma iz Rima-Szombath naznanijo, de si je tam nek žitni kupčevavec, ki je imel mnogo žita spravljeno, zato gortanc prerezal, ker je bila dobra letina, de pri žitu ne bo imel dobička.

— Zrakoplavarja Bixio in Barral sta se, ni še davno, iz Pariza v zrak spustila. Prišla sta v oblak, ki je bil 5000 metrov (čez 15,000 čevljev) debel, skoz kteriga nista mogla priti. Prišla sta 7004 metrov visoko, 12 metrov manj kakor Gay Lusac. Oblon je počil, in skoz poč je gaz iz oblona puhtel, toraj nista mogla več naprej. Na robu oblaka sta vidila sonce v neizrečeni beloti, in pod saboj drugo sonce. Gay Lusac je zapazil na gorkomeru do 7000 metrov visokosti naj manj 9° pod ničlo. Barral in Bixio sta to v enaki razmeri do 6000 metrov visokosti najdla; pri tej visokosti je pa naglo gorkomer na 39° pod ničlo kazal — to je bil mraz, ki jima ni pripustil ne pisati, ne drugih prikazen pregledvati. Bila sta v zraku pol drugo uro.

— Te dni bo prišel imenik volivcov za Ljubljanski mestni odbor na dan.

— Iz Krakove se 1. augusta piše: Danes zjutraj ob petih zapazi čuvaj Jovan Slotwinski gost dim, ki se je iz Capove hiše valil. On se poda v hišo, brez de bi bil naznanil, de je ogenj in vidi, de je pod streho že gorelo. Ogenj so pogasili predenj se je streha unela. Preiskovanje je pokazalo, de je eden v hiši stanuvajočih šivarskih podmojstrov pobegnil. V Wieliczki so ga dobili, ki je obstal, de je včeraj ob 10 po noči z gorečo svečo pod streho bil, ki mu je iz roke padla. Ker je pa mislil, de je sveča ugasnila, ker je tama postala, je v strahu hitro spod strehe zbežal. Ko je pa zaslišal, de pod streho gori, je naglo potegnil.

Slovensko slovstvo.

U „Südslav. Zeitung“ sem bil obečal g. Dajnkove „posvetne pesmi med Slovenskim narodom na Štajarskim“ u vašem listu o svojem času omeniti, ne iz namena te pesmi pretresovati, temoč jih slovenskim domorodcem priobčiti, tem več, ker g. Mat. Majar u svojem „slovenskem slovstvu“ (Drobt. 1849) te po pravici prav dobre pesmosbirke nič ne omeni. U tej sbirki je 150 pesem. Vsak stan, skoro vsaka žival ima svojo pesem. Dodatek obseže 200 „vnoterih vganjk za premišlanje ino veselje.“ — Slovensčina u tej knigi je prav čista, gladka. G. pisavec je uže u tistej dobi (1825) dobro spoznal imenitnost narodnih pesm, kar se iz njegovega predgovora dokaže, kterega posebno za voljo zgodovinske vrednosti tukaj sem postavimo. (G. pisavec nam ne bode zameril, ako se namesti njegovih pismenk poslužimo novega občešlavjanskega pravopisa.) „Več narodov je že davno svoje narodne pesmi zbralo. Rusovska cesarica Katreja je dala u svojem velikem kraljestvi spraviti zred pevoglas, ktere je imeniten Sarti spisal ino vu dvema zvezkoma na svetlo dal. Pesmi Anjgelskega naroda, s kerimi se je častiten Jozef Hajden imenitno paščil, so v učnim občinski znane. Danska zemla je zebrela svoje kampavize, polek kerih še se blizo vso pevoglas zderžijo. Tudi Svečko (sic!) kraljestvo je v novih časih ravno to učinilo. Le esterajsko cesarstvo, kero teliko vnoterih narodov vu sebi ima, še je ne imelo nikaj, ali blizo nikaj ne na zderzanje svojih karakteristnih narodnih popevk storilo. — Družba igranjskih prijatelov esterajškega cesarstva je totoga velikega blaga ne htela dati zgubiti. Na njeno prošnjo so Njihove zvišnosti, znotrenjih reči našega naj svetlejšega, naj milostivnejšega cesara minister ino predni kancelar gospod graf od Saurau, vsikdar pripravleni, vsakimi lepimi ino hasnovitemi spočetji pripomočno roko ponuditi, vse cesarsko-kralovske deželске gubernie opomenuli s poveljenjom, naj bi se spravljanje narodnih pesmi zred pevoglas spočelo ino doblena zbirka v Beč na veliko družbo igranjskih prijatelov poslala. Toto poveljenje je porodilo jako lepi sad. Vsi cesarsko-kralovski gospodi gubernieri so bili radovoljno pripravleni, ino igranjski prijatelji vno-gih stranov so se skerbili, toto poželenje spuniti; ino vu kratkemi časi je družba igranjskih prijatelov esterajškega cesarstva dobila imenitne zbirke blizo ze vsih, tudi celo iz naj dalneših stranov velikega cesarstva. — Na poveljenje sekretera igranjske družbe, nizo- esterajškega kraluvanjekega svetnika gospoda Jožefa od Sonlajtnara sem tudi jas ne nikakega truda maral, naše slovenske narodne pesmi, tak dobro pobožno, kak tudi posvetne, zred pevoglas, kere je Andraš Šef spisal, spraviti, keliko potrebno poboljšati ino na zgorah povedano igranjsko družbo poslati.“ — U Dajnkovi slovensčini ne najdeš *iga* temoč *ega*, kar g. pisatelj u nekem drugem svojem rokopisu „Oče naš“ takole opraviči: Samostavno ime ima u predposlednoj slovki podaljšanega rodivnika *e*, ne *i* tudi ne *o*; p. tele = teleta; pišče = piščeta. Jednako samostavnemu imenu ima se sklanjati tudi pridavno ime. Pisati se ima *temoč*, t. j. te moči = tote moči, tedaj ne temuč.

Za poskus bodem u teh listovih nektare pesmi priobčil. 59. pesem je:

Stvarolovec.

1.
Torbo mam na rami,
Pukšo pod rokami,
No za sobo pa
Tudi peseka.
2.
Tih grem po doli,
Gledam pa okoli,
Jeli nebi šla
Kde pečenkica.
3.
Tam lesica k meni
Pride po raveni,
V gobci si derži
Mlade reče tri.

4.

Pukšo mam naverto,
Ta na njo operto,
Kresnem no strelim,
V serce jo vgodim.

5.

Zdaj sem dobre volje,
Grem na velko polje,
Rečem peseki
Zavce iskati.

6.

Oves se razsirja
Jazbec k men' pridirja,
No kre njega pa
Tudi zavca dva.

7.

Pukšo mam naverto,
V jazbeca operto,
Kresnem no strelim,
V glavo ga vgodim.

8.

Zdaj pa v log ja idem,
Kda pod drevje pridem,
Vidim jastreba
Jako velkega.

9.

Pukšo mam naverto,
V njega ta operto,
Kresnem no strelim,
V persa ga vgodim.

10.

Torbo mam že puno,
Vidim pa še žuno,
Tudi njo še si
Gledam zgrabiti.

11.

Zdaj pa domo pojdem,
Pojdoč dhora dojdem,
Ino njega pa
Zgrabim živega.

12.

Kda ja doma pridem,
K moji ženi idem,
Naj pečenkice
Bodo pečene.

13.

Njih se sladko vživam,
Malo se počivam,
Pa naložim se
V stvarolovenje.

Kar sim spazil, mnogi ove pesmi iz Dajnkove zbirke pod svojim imenom med ljudstvo davajo. — Ako mi prostora dovolite u svojih listovih, *) bodem drugo pot več pesm ino lepih vganjk vam poslal. C-r.

Bitva pri Kapolni.

od

F. Kocziczka.

(26, 27, 28. februarja 1849.)

26. Februarja stopi grof Šlik med svoje vojake, jih nagovori, z krepko besedo, in opominja prihodnji dan, ko bo svoj oddelk z glavno armado združil, se spet s tisto slavo biti, ktere kervave mladice so si v dnevih naj večje nevarnosti v čast Avstrije in nje armade pri vsaki priložnosti pridobili.

Kakor je nekdanj zmagnil klic Kleber-a francoze v Egiptu navdahnul, ravno tako je to povelje, ki je bilo vojakom v maternem jeziku naznanjeno, vse vojaške serca z bojno radostjo navdale. Namenili smo si, drugi dan armadi na Donavi pokazati, kako je nas Šlik učil se bojevati.

Ob 1 popoldne se dvignemo iz Petervasare in pridemo v sotesko Sirok. Prednjim stražam slede brigade Deym, Fiedler in Per-gen. Brigada Parrot je imela v Gyöngyes priti. Pred Sirokom je stal sovražnik z 4 topovi. Na levi ležeci bregovi so bili od pešcev obilno posedeni.

Ko se mrak naredi, se vse pripravi za boj. Pa tama je nam mnogo koristila. Sov-

*) Z velikim veseljem.

ražnik ni več natanjko vidil, kaj da se mu je približalo, sicer bi nas ne bil tako daleč pustil, ker bi bil nam zamogel braniti skoz ozko sotesko. Le malokje je bilo dosti prostora, naše topove postaviti, ki so sovražniku dobro odgovarjali. Dva bataljona graničarov (otočanski in križki sta dobila povelje berde posesti, da bi Sirok od strani vzela. To je popolnoma dobro steklo.

Močno vpitje verlih graničarov, ki se je po celi okolici razlegalo, je tako sovražnika prestrašilo, de se je naglo nazaj pomaknul, in mi smo sotesko Sirok po 1¼ ure brez kake zgube posedli. To delo, ktero je naš poveljnik sam izpeljal, je zelo imenitno.

To je poseben prigodek; po dnevu se bi bilo kaj tacega le težko zgodilo in zraven mnogo kervi prelilo.

Knez Windišgrätz se drugi dan ni mogel zadosti čuditi, kako je zamogel šlik sovražnika prodreti. Zlo vesel je bil in je našega poveljnika močno pohvalil.

Več mostov se je poderlo zavolj teže topov. Zavolj tega se je veliko časa zgubilo. Ker so morali vojaki bregove potokov razkopavati.

Ob 2 po noči je prišel naj močnejši oddelk v Sirok, kjer se je v veliko ležišče podal. Križki bataljon in Parma pešci so bili poslani po noči za naj prve straže do St. Marie. Ena divizia Mazzuchelli pešcov in oddelk pionirjev sta stala za njimi na mostu.

Med tem ko je Šlikov oddelk v soteski proti Siroku se pomikal, se je knez Windišgrätz pri Kapolni in Kalu bojeval; on ni mogel sovražnika nazaj zapoditi in sovražnik ne njega. Gromenje topov, kterega smo slišali, je nas spodbodlo, hitro naprej udariti.

Ko v tihem mraku topovi grome, ko se iz daline votlo pokanje čuje kako se bliska oko vojaka, kako se njegovi persi dvigujejo v čutu smertzaničevavnega navdahnutja, kako ognjeno bije njegovo serce za njegovega cesarja in za domovino!

Sovražnik pri Kapolni, Kompoltu in Kalu bi se bil imel na dveh krajih dobro zagrabit in naglo nazaj zapoditi. Divizia Schwarzenberg se je zbrala sovražnika na levem krilu zagrabit od Arok-Szallas-a do Kala z oddelkam grofa Wrba, ki bi bila imela na naj več sovražnikovo moč, na Kapolno udariti.

(Dalje sledi.)

Zmes.

Egipt odrajta vsako leto sultanu 1,333,000 španskih tolarjev — tako angleški časopisi naznanijo. — Darila, ktere zraven tega prejme, tudi niso manjši. Ako se pridenemo dohodke Abbas-pašata, ki so več, kakor prejšnja suma, se od dežele, ki je bila nekdanj tako neizrečeno bogata, ne potegne na leto več, kakor 5—6 milijonov španskih tolarjev.

* Česki lepoznanski časopis „Kwety“ je začel spet izhajati. Vreduje ga gosp. J. B. Maly.

* Serbski časopis „Šumadinka“ je 1 augusta pervikrat v Belgradu na svetlo prišel. Peča se bolj z leposlovnimi rečmi. Vreduje ga znani gosp. Milorad Medaković.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 7. velk. Serp. 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5	od 100 (v srebru)	96 1/2
» » » » » 4 1/2	» » » » »	84 1/4
» » » » » 4	» » » » »	76

Obligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českih, moravskih, silezkih, štajarskih, koroških, krajskih, goriskih in dunajske višje kamorne urad-nije.	po 4	od 100	—	gld.
	» 2 1/2	» »	50	»
	» 2 1/4	» »	—	»
	» 2	» »	40	»
	» 1 1/2	» »	35	»

Dnarna cena 6. velk. Serp. 1850.

Bankne akcie po 1170 gold. v srebru.	V danju
Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.)	20 1/2 gld.
Srebra	15 1/4 »

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

Na Dunaju 31. mal. Serp.:

13. 50. 36. 71. 5.

V Terstu 7. vel. Serp.:

89. 61. 43. 20. 37.

Prihodnje srečkanje bo na Dunaju 10. in 24. vel. Serp., v Terstu 17. in 31. vel. Serp.